

УДК 811.161.2'27

МОВНИЙ ПОРТРЕТ ІНТЕЛІГЕНТА – МЕШКАНЦЯ КАМ'ЯНЦЯ-ПОДІЛЬСЬКОГО

Людмила Марчук

*Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка
вул. І. Огієнка, 61, Кам'янець-Подільський, 32300, Україна
helena_svidruk@mail.ru*

Автор вважає, що дослідження мови міста як певного різновиду національної мови дозволяє диференціювати мовлення містян за професійним, освітнім та віковим рівнем. За рисами мови та мовленнєвої поведінки виокремлено гуманітарну та технічну інтелігенцію. У її складі є представники старшого (від 60 років), середнього (36–59 років) та молодшого (до 35 років) покоління. Зміст категорії територіально маркований.

Ключові слова: соціальна роль, інтелігенція, акт комунікації, мовець, мовний портрет.

Кожна національна мова в процесі розвитку зазнає певних змін, що насамперед стосується її поділу на підсистеми, тобто форми існування мови. Лінгвісти досліджують такі підсистеми, щоб вибрати найбільш зручну, яка може забезпечити щонайбільше соціальних потреб. Поліфункціональною підсистемою такого типу є літературна мова (в західній та американській лінгвістиці функціонує термін «стандартна мова»). На кожному етапі еволюції літературна мова потрапляє під вплив інших підсистем національної мови – діалектів, просторіччя, жаргонів, що й відзеркалює соціальні процеси розвитку суспільства. Основним регулятором взаємодії літературної мови з іншими підсистемами є норма, яка мала б фільтрувати лексеми, що приходять з інших підсистем у літературну.

Зв'язок між стандартом та іншими підсистемами має подвійну природу: мовну та соціальну. Саме соціальні механізми мовної системи є предметом дослідження. Соціальне розшарування мови багато хто з дослідників вважає ілюстрацією зв'язку між мовою та суспільством. Вагомий внесок у дослідження цієї проблеми зробили вітчизняні вчені, які розглянули мовлення острівних етнічних спільнот (Б. М. Ажнюк, Ю. О. Жлуктенко, В. М. Русанівський); зарубіжні лінгвісти (Є. Д. Поліванов, А. М. Селішев, М. М. Бахтін, В. М. Жирмунський та ін.).

На матеріалі художніх творів ми досліджували засоби створення мовного портрета. Мистецтво мовного портрета вимагає, щоб разом із зовнішньою подібністю автор передав духовне життя людини, показав соціальний стан героя, певні характерні риси епохи, в якій він живе тощо. Як елемент індивідуального стилю автора питання мовного портрета в українському мовознавстві розглядали І. К. Білодід, Л. О. Белей, С. П. Бирик, М. М. Богдан, С. Я. Єрмоленко, Ф. Т. Жилко та ін. У соціолінгвістиці відома Черкаська мовознавча школа, яка створює функціональний мовний портрет мешканців Черкас [1; 2]. Мовознавці вивчають мову міст Києва, Одеси, Львова, Харкова, Кіровограда, Сум [3–6].

У статті ставимо завдання: 1) розмежувати поняття «портрет» та «мовний портрет» як соціологічний чинник, що відображає соціальний статус людини; 2) осмислити поняття «інтелігент» та «інтелігенція» як неоднорідні величини; 3) розгля-

нути лінгвістичні характеристики інтелігенції як соціального прошарку населення міста, конкретно – Кам'янця-Подільського.

Норми міського койне мають низку ознак, характерних для літературної мови. В обох мовних утвореннях нормативними визнають найчастотніші мовленнєві варіанти. Основними чинниками, що впливають на процеси формування та розвитку особливостей мовлення містян, є етнічний, соціальний, географічний і хронологічний. Провідним є соціальний чинник, бо його дія в напрямку формування та підтримки підсистемних мовних явищ є причиновою домінантою, яка часто виступає в поєднанні з іншими чинниками. Дія кожного з названих факторів є багатовекторною. Перетин соціальних та економічних рис творення регіональної мовної картини світу кам'янчан зумовлює виділення контамінованого соціально-економічного чинника.

Найістотніший вплив на використання мовних засобів мають такі динамічні соціальні чинники, як соціальна роль (мовця та слухача) та входження індивіда до малих соціальних груп.

Соціальна роль – це «нормативно» погоджений суспільством взірець поведінки, яка передбачена в кожного, хто має певний соціальний статус [7: 24]. Соціальний статус (соціальна позиція) – це формальне чи справжнє місце індивіда в ієрархії суспільства [8: 23]. Суттєвим компонентом соціальної ролі є той відбиток, який вона накладає на мовлення людини. Наприклад, натрапляємо на фрази: *говорить, як учитель, командний голос, як базарна баба*.

З позиції соціальних характеристик поняття інтелігента визначаємо як «квант» інтелігенції, людину, що має велику внутрішню культуру, тоді як інтелігенція за словником – (від *латин.* *intelligentia*; *рос.* *интеллигенция* – імовірно з *пол.* *Inteligencja*) – *суспільний прошарок*, у широкому розумінні – люди *розумової* праці, що працюють в різних галузях культури, освіти, *науки*, охорони здоров'я, виробництва і мають для цього відповідну освіту. Також термін позначає частину *середнього класу*, переважно зайняту розумовою працею [9].

Услід за дослідниками соціолінгвістики вважаємо, що варто розрізняти: а) інтелігенцію технічну та гуманітарну, б) старше, середнє та молоде покоління, в) територіально марковану (у зв'язку з чим і виділяємо інтелігенцію Кам'янця-Подільського).

В основу розроблення поняття *соціально-мовний портрет* було покладено ідею фонетичного портрета, яку в середині 60-х рр. XX ст. запропонував М. В. Панов і яку він утілює у низці фонетичних портретів політичних діячів, письменників, учених XVIII–XX ст. [10].

Лексичні факти менш типові, ніж фонетичні, оскільки звук частотніший, ніж слово. Крім того, матеріалом нашого дослідження стала писемна форма мовлення мешканців Кам'янця-Подільського. Такі факти і вважаємо штрихами до портрета представника інтелігенції нашого міста.

Насамперед, простежимо за гуманітарною інтелігенцією, мовлення якої фіксує книга відгуків науково-етнологічної лабораторії Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка.

Простежуємо такі мовленнєві формули:

Звертання: *З творчим початком Вас, вельмишановний Танасію Івановичу з всесесною компанією!*;

Побажання: *Хай Вам щастить! Прийміть наші найсердечніше вітання з нагоди відкриття Вашого (і нашого) класу!; Наша шана. Відроджувачам нашої духовності Танасію Івановичу і Валерію Васильовичу з низьким поклоном за кропітку,*

наполегливу, плідну, подвижницьку працю! Хай щастить Вам у Вашому благородному починанні, хай не вичерпуються Ваші сили, ваша наснага! Нехай натхнення молодим вином бродить у Ваших серцях; Щиро дякуємо за чудово зібраний матеріал минулого нашого краю. Захоплені плідною працею збирачів витвору мистецтва. Зичимо творчих успіхів у справі виховання нових поколінь українців. Інспектори по кадрах Хмельницького управління освіти, Кам'янець-Подільського райво і міськвнв. 09.04.1996 р.

Тексти з похвалою: *Ви робите величезну роботу, зберігаючи для нащадків уламки минулого, краплини історії та побуту нашого народу (З повагою, Наталя Ковальчук та Марія Рижкова, газета «Подільнин»).*

Текст ветерана Великої Вітчизняної війни, письменника, викладача історичного факультету університету Бориса Кушніра: *«Вражений побаченням і почутим. Кімната випромінює історією, родом людським, помислами; дією наших предків і сучасників – селянська піч, скриня, вишивані рушники, сорочки, брилі, ткацький станок, дуплянки – то наше минуле, а без нього не було б теперішнього, незалежної України.*

Все тут приведено в струнку систему. Навчально-наукова лабораторія етнології – скарб Кам'янець-Подільського педінституту. Схилиюсь перед наполегливістю і подвигом її творців кандидата філологічних наук Танасія Івановича Колотила і лаборанта Валерія Васильовича Щегельського.

Сюди, в лабораторію приходитимуть покоління, щоб побачити і почути свою історію, освітитися духовно, отримати заряд для творчості, натхнення для праці.

Щастя Вам, наполегливі дослідники, хай возник Вашої творчості ніколи не погасає і приносить радість всім, хто побував у цьому священному місці землі Подільської».

«Сучасність і минушина тут поєднуються так гармонійно. Тут очищається душа і народжується щире почуття поляки до тих, хто створив диво. Відчуваю гордість, що в стінах рідної alma mater функціонує такий чудовий музей. Щиро зичу творчих успіхів» (Марія Бляхарська, випускниця 1982 р.).

А ось текст професора, доктора історичних наук, завідувача кафедри політології, відомого байкаря, члена Спілки письменників України Віталія Нечитайла:

«Допоки не замулюватимуться народні джерела – житиме українська душа. Якби енергію сердець сотень і сотень людей, чиї вироби тут знаходяться, спрямувати на відродження, розбудову нашої держави – яке б засяяло полум'я і засвітило б усі захланні куточки, степи і гори землі нашої! Спасибі ентузіастам! Здоров'я і снаги Вам, Танасію Івановичу та Вашим побратимам! Слава Україні!». Слова високоінтелектуального тексту автор уживає на рівні з розмовними словами.

Пор.: відгук випускника фізико-математичного факультету університету, пастора церкви християн В. В. Дацка: *«Цікава виставка, особливо для сучасної людини, яка звикла до «високих» технологій, бо допомагає краще уявити минуле і дечому навчитись з нього».*

Одночасно функціонують і тексти, де автори розмірковують та ідентифікують себе через сприйняття експонатів лабораторії: *«Дуже... дуже гарно. Навколо метушня, всі кудись біжать, а тут присіла історія і бабусина хата така, що лишилась лише на фото. А тут все таке живе!» (Чернова Світлана, магістрант іноземної філології).*

Подибуємо і поетичний доробок, наприклад, студентів (автор не назвав себе):

Прошло тут – людей, людей...

Переглядали все в напрузі, –

Скарбами славиться музей,

Про нього знають славні Музи!

Розповіда деталі гід,

І виникають алегорії,

Де за вікном весняний цвіт

І строга Матінка-Історія!

Пор.:

Знання – неоціненний скарб, який

Отримали у цьому храмі

Цей божий дар буде на все життя із нами.

Схиляємо ми голову, завдячуємо Вам...

Ви мудрі лектори, наставники Ви наші.

І запевняєм Вас, що мудрість

Ту отриману святу

Ми понесемо у народ на довгій віці! (випускники 1995 р.).

Натрапляємо і на афоризми: *«Історія ступає пліч-о-пліч зі Словом... А музеї лишаються у віках».*

Тексти членів політичних та громадських організацій наповнені патріотичними гаслами на кшталт: *«Студентське братство Кам'янець-Подільського. Спасибі за допомогу у відродженні України. Наша праця безцінна. Слава Україні!».*

Тексти ілюструють відхилення від норми літературного мовлення:

- нерозрізнення кличного відмінка (*Танасію Івановичу, Танасій Івановичу, Танасій Іванович* у звертанні до керівника лабораторії);

- уживання зросійщених слів (*бувший, предоставлену*);

- написання з великої літери (*Український фольклор*) тощо.

Отже, манера письма мешканців Кам'янець-Подільського у книзі записів навчально-наукової лабораторії університету свідчить про їхню соціальну та загальнокультурну цінність, оскільки кожен із текстів є мовним портретом автора запису, а кожен із портретів – віддзеркалює особливості мовлення певного суспільного середовища, представником якого і є об'єкт для опису портрета. Задіємо у виборі соціальної та соціокультурної чинники: віднесеність до того чи того покоління, соціального прошарку, дотримання в мовленні певної культурної традиції (театральної, поетичної, побутової), наявність у мовленні локальних особливостей.

Особливості мовлення львів'ян, черкашан, харків'ян, житомирян, киян тощо є різними, бо етнічні, географічні, соціально-економічні, хронологічні умови формування міських спільнот є самобутніми, соціокультурні коди корінних мешканців різних міст навіть в одній країні мають схожі та відмінні риси (наприклад, майже всі українські містяни сьогодні диглоси та білінгви, але особливості диглосії та білінгвізму в кожному місті різні [11: 24]). І ці коди варто вивчати, бо саме вони є основою сучасної мовленнєвої діяльності українських громадян (на початку ХХІ ст. міське населення становить в Україні більшість). Мовне портретування міст України здатне уточнити, а де в чому змінити наші уявлення про об'єктивні закономірності сучасного мовного розвитку.

Кам'янець-Подільський (пол. *Kamieniec Podolski*; рос. *Каменец-Подольский*; вірм. *Չամբիանեց-Պոլորվուհի*; колишні назви – **Кам'янець**, **Кам'янець-Подільськ** (1795–1944)) – місто обласного підпорядкування в Україні, центр Кам'я-нець-По-

дільського району Хмельницької області; значний економічний, освітній, культурний і туристичний центр країни, багатонаціональне місто.

За оцінкою архівіста Івана Гарнаги [12], в місті наприкінці XIV ст. мешкало понад 2 тисячі осіб. Оцінка ґрунтується на грамоті князів Коріатовичів (1374), яка закріплювала за містом 200 ланів. Наприкінці XVI ст. в місті мешкало 10–12 тисяч осіб (для порівняння: в Києві – 15 тисяч, у Львові – 18 тисяч). Після турецького панування (1672–1699) населення міста скоротилося майже в 10 разів: із 700 будинків лише в 100 жили люди. За даними першого загальноросійського перепису міст 1840 р. в місті налічувалося 14,7 тисячі осіб, 1862-го – 18,9 тисячі, за всеросійським переписом на 28 січня (9 лютого) 1897 р. – 35 934, напередодні Першої світової війни – 50,5 тисячі. На 1 лютого 1921 р. в місті мешкало 26,6 тисячі осіб, 1926 р. – 31 тисяча, за даними всесоюзного перепису в січні 1939 р. – 36,4 тисячі. Після німецької окупації (1941–1944) в місті залишилося 11 тисяч мешканців. Далі населення зростало: на 15 січня 1959-го – 40,3 тисячі, 1966-й – 50 тисяч, на 15 січня 1970 р. – 57 тисяч, на 1 січня 1976 р. – 77 тисяч, 1979 р. – 84 тисячі. 5 липня 1986 р. народився стотисячний кам'ячанин (Віталій Кравцов). За даними останнього радянського перепису 1989 р. в місті проживало 102,2 тисячі осіб, 1990 р. – 103 тисячі, 1991 р. – 105 тисяч. Сучасні дані про населення: на 5 грудня 2001 р. (за даними першого всеукраїнського перепису населення) – 99 610, на 1 січня 2003 р. – 99 929, на 1 січня 2004 р. – 99 540, на 1 січня 2005 р. – 99 398 осіб, на 1 січня 2009 р. – 101 667 осіб.

Кам'янець-Подільський – це туристичне місто (переважає форма т. зв. турів вихідного дня). У місті діє комунальне підприємство «Інформаційно-туристичний центр Кам'янець-Подільської міської ради», діяльність якого зосереджена на туристичній популяризації міста; працює декілька туристичних компаній та операторів (національних і місцевих), які здатні на місці запропонувати організацію й проведення оглядових і спеціальних екскурсій. Наприкінці 2007 – на початку 2008 р. в ході регіональної культурної акції було визначено «Сім чудес Кам'яця-Подільського» [13]. Кам'янець-Подільський відомий і як визначний український фестивальний осередок, тут відбуваються різноманітні культурні заходи, етнографічні, історичні та інші фестивалі. Завдяки численним історико-культурним пам'яткам, і передусім, Кам'янецькій фортеці, популярними в місті є різноманітні історичні реконструкції – захисту міста від турецької навали, середньовічних боїв і турнірів, зокрема під час спеціалізованого фестивалю *Terra Heroica*, а також на День міста «Кам'янець давній – серце Поділля». Відомими масштабними заходами, які регулярно проводять у місті, є фольклорно-етнічне мультикультурне «Свято семи культур», мистецький «Фестиваль вільних людей», а завдяки спеціалізованому фестивалю Кам'янець-Подільський став одним із головних у країні центрів повітроплавання.

Неоліберальний туризм не може виникнути у будь-якому місті. Орієнтуючись на унікальність та автентичність, він живиться з історичних наративів, інтерпретацій колективної пам'яті, культурних практик минулого. Місце/місто має нагромаджувати чималий символічний капітал. Саме цей знак унікальності дає місту переваги над конкурентами. Оскільки більшість міст, які пішли шляхом неолібералізації, вже втратили будь-яку індустрію, нагромадження колективного символічного капіталу стає основним завданням. Маркетинг (виставки, культурні заходи) вміло позиціонує історію, архітектуру, традиції та лайфстайли на ринку унікальності та автентичності. Основними менеджерами культурного символічного капіталу виступають університети, музеї, фортеця, меценати і можновладці.

Явищем, яке диференціює населення міста, є мова часописів, реклами та бізнесу, яку розглядаємо як тексти міського середовища, що формують загальну культуру населення, а оскільки автори текстів – журналісти – належать до інтелігенції, то й особливості таких текстів доповнюють мовний портрет мешканців-інтелігентів міста.

Так, серед студентської молоді частотне слово *соборність*. У газеті «Студентський меридіан» (Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка) від 29 січня 2010 р. натрапляємо на такі цитати: «...одна *соборність* у двох бібліотеках...», «...21 січня пройшов тематичний вечір «Будувати *соборність* у своїх душах», приурочений до Дня *соборності* України», «...молоді жити, творити в незалежній *соборній* Україні...». Ця лексема, безумовно, з лексикуону інтелігенції.

Не менш частотна останнім часом лексема *очільники*. «Як оголосили *очільники* двох районів, лише *соборний* народ може бути нацією...» («Кам'янець-Подільський вісник», 24 січня 2010 р.). Використання такого слова надає тексту книжності, що й свідчить про інтелігентне забарвлення мови окремих часописних текстів.

Задекларовані приклади характерні для інтелігентної манери висловлень жителів багатьох міст України. Проте в часописах нашого міста зауважуємо велику кількість оголошень щодо культурних заходів, де згадують імена видатних культурних діячів і України, і нашого краю, місцеві пам'ятки культури, назви освітніх закладів: «26 січня у Картинній галереї відбулася презентація виставки студентів спеціальності «Декоративно-прикладне мистецтво» Кам'янець-Подільського коледжу культури і мистецтв «Мереживо мрій»... тут читалися поезії Ліни Костенко, Василя Горбатюка, співались пісні у виконанні студентів та гостей міста» («Кам'янець-Подільський вісник», 29 січня 2010 р.).

Для інтелігентного мовлення характерна також рефлексія над словом, тобто різні варіанти мовленнєвої гри.

Наприклад: «В «Українському народному календарі» на 2010 рік зазначено, що 14 грудня виповнюється 170 років від дня народження Михайла Петровича Старицького (1840–1904) – українського поета, драматурга, прозаїка, перекладача, діяча театру. «Подільщина» аж ніяк не міг обминути увагою цієї дати, адже одним із псевдонімів Михайла Петровича був Подільнин» («Подільнин», 10 грудня 2010 р.). Пор.: заголовок «Аматор» з неаматорськими навичками» («Подільнин», 9 червня 2010 р.). Саме різноманітні засоби обігрування форм висловлення є характерною рисою інтелігентного спілкування. Проте в таких формулах можливі й стилістичні помилки, як от: «...НОВА УЦІНЕНА побутова техніка ГАРАНТІЙНА» (оцінена і гарантійна в одному висловленні порушують стилістичну норму літературної мови). Або: «Кам'янецький тролейбус» отримує живлення» – заголовок статті, де дослівно натрапляємо на таке: «Кам'янецький тролейбус» є недержавною, добровільною, неполітичною, неприбутковою громадською організацією, що прагне... об'єднувати патріотів рідного міста, які сприятимуть відновленню будівництва тролейбусної лінії в Кам'янці-Подільському» («Подільнин», 26 січня 2010 р.) (де організація є неприбутковою, але потребує живлення, виникає запитання якого саме живлення? Можливі дві відповіді: завдяки поповненню людьми або коштами).

Серед помилок, які допускають місцеві журналісти, також помічена стилістично не виправдана побудова речень, напр.: «Голова Комітету ВР з питань нацбезпеки та оборони Анатолій Гриценко запропонував створити антикризову раду в державі, яка б координувала дії уряду, Нацбанку, парламенту, губернаторів і правоохоронців»

(«Подолянин», 14 січня 2010 р.), де займенникове слово *яка* стосується не *ради* (як мало б бути на думку автора), а слова *державна*.

Мовний портрет міста формують мовні портрети мешканців різних соціальних прошарків, які належать до міських мікросоціумів. Серед них і міська інтелігенція, серед якої виділяємо представників з гуманітарною освітою: освітян, діячів культури, журналістів. Неповторність «лексичного портрета» інтелігента створює мовленнєва здатність людини використовувати готові засоби виразності (від фразеологізмів до цитат), прецедентні тексти, імена, які утворюють певний культурний фон міста Кам'янця-Подільського та які відомі інтелігенції цього міста.

Вважаємо, що дослідження, присвячене причинам, які впливають на форми і характер спілкування містян різних міст (зокрема Кам'янця-Подільського) є актуальним та має перспективи. Це підтверджує і зацікавлення з боку науковців регіональними особливостями української культури, яку формує й мова міст. Ще одним перспективним напрямом дослідження є аналіз усної мови мешканців міст, а саме: корпоративних мов; мов, які засвідчують вікову та професійну диференціацію населення; білінгвальних вкраплень; мовленнєвого етикету; антропонімікону та ін. Також важливим елементом мовного портрета сучасного міста є епіграфіка.

1. Корновенко Л. В. Мовний портрет м. Черкаси: сфера обслуговування / Л. В. Корновенко // Вісник Черкаського університету. Сер. : Філологічні науки. – Черкаси : ЧНУ ім. Б. Хмельницького, 2007. – Вип. 116. – С. 3–10.
2. Мовне обличчя міста: Черкаси – 2007 : матер. наук.-практ. конф. (9 листопада 2007 р.) / відп. ред. Л. І. Мацько. – Черкаси : Брама – Україна, 2008. – 176 с.
3. Кісь Р. Лінгвокультурна маргіналізація у містах України (не функціональне бачення) / Роман Кісь // Мовні конфлікти і гармонізація суспільства : матер. наук. конф. (28–29 травня 2001 р.). – К. : ВПЦ «Київський університет», 2002. – С. 55–58.
4. Степанов Є. М. Модель і методологія урбанолінгвістичного дослідження в Україні / Є. М. Степанов // Соціолінгвістичні студії / за заг. ред. Л. О. Ставицької. – К. : Вид. дім Дмитра Бураго, 2010. – С. 115–122.
5. Степанов Є. М. Мова міста як соціолінгвістична проблема / Є. М. Степанов // Вісник Львівського університету ім. І. Франка. Сер. філологічна. – Львів, 2006. – Вип. 38, ч. 2. – С. 65–72.
6. Ляшенко Р. О. Динаміка урбаномії міста Кіровограда [Електронний ресурс] / Р. О. Ляшенко. – Доступно з : www.library.kr.ua/kray/lyashenko/14.html.
7. Кон І. С. Соціологія личности / И. С. Кон. – М. : Просвещение, 1967. – 231 с.
8. Белл Р. Т. Социолінгвістика : пер. с англ. / Р. Т. Белл. – М. : Просвещение, 1980. – 216 с.
9. Інтелігенція [Електронний ресурс]. – Доступно з : <http://uk.wikipedia.org/wiki>.
10. Панов М. В. История русского литературного произношения XVIII–XX вв. / М. В. Панов. – М. : Наука, 1990. – 306 с.
11. Степанов Є. М. Монолінгвізм і полілінгвізм міста у минулому й сучасному / Є. М. Степанов // Мовознавство. – 2001. – № 4. – С. 20–27.
12. Гарнага І. Населення Кам'янця-Подільського: Трохи історії / Іван Гарнага // Прапор Жовтня. – 1986. – 13 верес. – С. 2–3.
13. Історія Кам'янця-Подільського [Електронний ресурс]. – Доступно з : <http://uk.wikipedia.org/wiki>. Кам'янець-Подільський.

**LINGUISTIC PORTRAIT OF INTELLECTUAL –
CITIZEN OF KAMYANETS-PODILSKYI****Liudmyla Marchuk**

*Ivan Ohiyenko National University of Kamyantets-Podilskyi
61, Ohiyenka Str., Kamyantets-Podilskyi, 32300, Ukraine
helena_svidruk@mail.ru*

The author of the article believes that research of city language as a certain type of national language allows differentiating the language of city citizens according to professional, educational and age levels. Certain features of language and speech behavior set apart professionals and scholars of arts and sciences. They include the representatives of older (over 60 years old), middle (36–59 years old) and younger (up to 35 years old) generations. The category content is territorially marked.

Key words: social role, intellectuals, communication act, speaker, linguistic portrait.

**ЯЗЫКОВОЙ ПОРТРЕТ ИНТЕЛЛИГЕНТА –
ЖИТЕЛЯ КАМЕНЦА-ПОДОЛЬСКОГО****Людмила Марчук**

*Каменец-Подольский национальный университет имени Ивана Огиенко
ул. И. Огиенко, 61, Каменец-Подольский, 32300, Украина
helena_svidruk@mail.ru*

Автор считает, что исследование языка города как определенной разновидности национального языка позволяет дифференцировать речь горожан по профессиональному, образовательному и возрастному уровню. Отдельные черты языка и речевого поведения выделяют гуманитарную и техническую интеллигенцию. В ее составе есть представители старшего (от 60 лет), среднего (36–59 лет) и младшего (до 35 лет) поколения. Содержание категории территориально маркировано.

Ключевые слова: социальная роль, интеллигенция, акт коммуникации, говорящий, языковой портрет.

Стаття надійшла до редколегії 20.10.2010

Прийнята до друку 17.11.2010